

İklim Değişikliği Kıskaçında Meyvecilik ve Islah

Turgay SEYMEN

Ziraat Yüksek Mühendisi

Meyvecilik Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü - Eğirdir

Sunu Planı

- Kurum Tanıtımı
- Küresel İklim Değişikliği ve Makro Tehditler
- İklim Değişikliğinin Meyve Yetiştiriciliği Üzerindeki Etkileri
- Meyvecilikte Adaptasyon ve Islah Stratejileri
- Enstitü Çalışmalarımız: Geç Çiçeklenen Elma Islah Projesi

Son 10 yılda yaklaşık 10.635 teknik personel, 11.554 çiftçi ve 263 stajer öğrenci kurumumuzda eğitim almıştır

8 adet ulusal ve uluslararası kongre ve sempozyum

Personel Sayısı

Mühendis	50
Peyzaj Mimarı	1
Tekniker- Teknisyen- Laborant	5
Memur	4
İşçi	50
Toplam	110

PROJE KAYNAĞI	Devam Eden	Sonuçlanan
TÜBİTAK FAO TİKA ICARDA	5	15
TAGEM AB	48	105
ÖZEL SEKTÖR-EYDB	2	37
KALKINMA BAKANLIĞI	-	2
MAREM	-	10
ÜNİVERSİTE (BAP)	1	8
TOPLAM	56	178

1.000 dekar arazi

ANAÇ ISLAHI (25-30 YIL)

1-ATEŞ YANIKLIĞINA
TOLERANSLI ARMUT
ANACI

2-ATEŞ YANIKLIĞI VE KÖK
ÇÜRÜKLÜĞÜNE
DAYANIKLI ELMA ANACI

3-VİŞNE ANACI (Seleksiyon)

4-ERİK ANACI (Seleksiyon)

ÇEŞİT ISLAHI (15-20 YIL)

ELMA

1-KARALEKEYE
DAYANIKLI

2-GEÇ ÇİÇEKLENEN

3-AMASYA

ARMUT

1-ATEŞYANIKLIĞINA
TOLERANSLI

KİRAZ

1-DAHA ERKENCİ VE
GEÇİ, İRİ, VERİMLİ

120

8-51

109

11-89

İklimler Gerçekten Değişiyor mu?

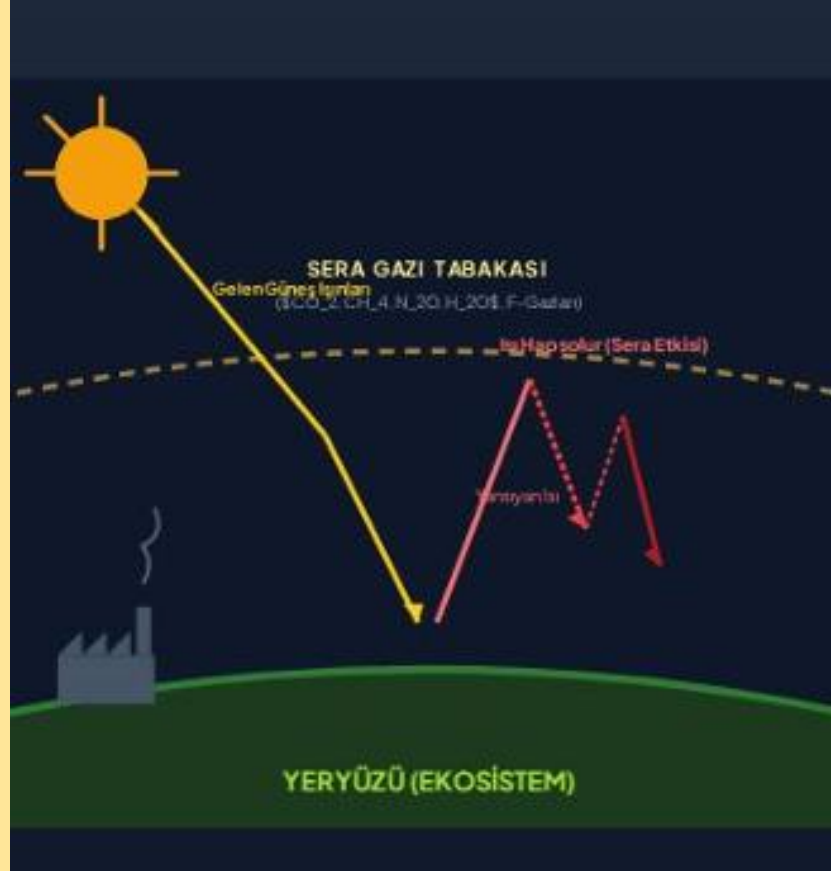
Karbondiyoksit Fosil Yakıt & Ormansızlaşma

Metan Hayvancılık & Fosil Yakıtlar

Nitroz Oksit Azotlu Gübreler & Sanayi

Su Buharı Doğal Döngü (Geri Besleme)

Florlu Gazlar Klimatizasyon & Soğutucular

IPCC (Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli) 6. Değerlendirme Raporunda (2021-2023); küresel ısınma, atmosferin ortalama sıcaklığındaki artışı tanımlayan bir olgu olduğu, başlıca fosil yakıt kullanımı, ormansızlaşma ve endüstriyel faaliyetler sonucunda atmosfere salınan karbondiyoksit (CO₂), metan (CH₄) ve azot oksit (N₂O) gibi sera gazlarının birikmesinin, güneşten gelen enerjinin bir kısmını hapsederek doğal sera etkisini güçlendirmesi ile ortaya çıktığı belirtilmiştir.

Yine bu raporlara göre, bu insan kaynaklı faaliyetlerin sanayi devrimi öncesi döneme kıyasla küresel ortalama yüzey sıcaklığında yaklaşık 1,1 °C'lik bir artışa yol açmış olup, önümüzdeki on yıllarda bu artışın daha da hızlanacağı öngörülmektedir. (İkinci, A., 2025).

2004
BMİDÇS

2010
Stratejik
Planlar

2021
Paris İklim
Anlaşması

2030
%41 Artıştan
Azalma

İklimler Gerçekten Değişiyor mu?

Nüfus Artışı

Tarım Alanlarında Artış

Sanayi ve Hızlı Kentleşme

Ekstrem İklim Olayları

Gıda İhtiyacında Artış

Su Tüketimi
Toprak Florasında Bozulma
(işleme, pestisit)

Karbon Salınımı
Betonlaşma

Üretimde Dalgalanma

Bilim, Farkındalık, Doğaya Saygı

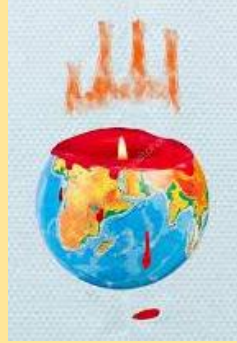
Verimli çeşit, İleri Tarım Teknikleri, Hasat Sonu Kayıpları Azaltma, İsrاف, Adil ve Dengeli Beslenme, Obezite

Modern Sulama , Malçlama, Kısıntılı Sulama, Yağmur Hasadı, Topraksız Tarım, Bölgeye Uygun Ürün Deseni, İyi Tarım Uygulamaları, Organik Atıkların Toprağa Geri Kazanımı, Akıllı Gübre, Ekim Nöbeti, Min Top. İşl.

Baca ve Atık Suların Filtrasyonu, Yeşil Alan ve Yeşil Çatılar, Gri Suların Kullanımı, Toplu Taşıma, Elektrikli Araçlar, Bisiklet Kullanımı, Geri Dönüşüm (sıfır atık)

Strese Dayanıklı Çeşit Geliştirme, Dolu ve Gölgeleme Fileleri, Dikey ve Kapalı Tarım

İklimler Gerçekten Değişiyor mu?

Haziran-Temmuz-Ağustos 2026 için sıcak okyanus sularının El Nino'nu gelişini (%80 olasılıkla) tetiklediği, bununda genellikle küresel sıcaklık artışı ve aşırı hava ve yağış olaylarına yol açtığı bildirilmiştir (Mayıs 2026 Raporu, 02/06/2026)

Küresel ortalama sıcaklıkların beş yıllık dönemde (2026-2030) rekor seviyelerde veya rekor seviyelere yakın seyretmesi muhtemeldir.

2026 ile 2030 yılları arasındaki her yıl için yıllık ortalama küresel ortalama yüzeye yakın sıcaklığın, 1850-1900 yılları arasındaki ortalamadan 1,3°C ile 1,9°C daha yüksek olması tahmin edilmektedir.

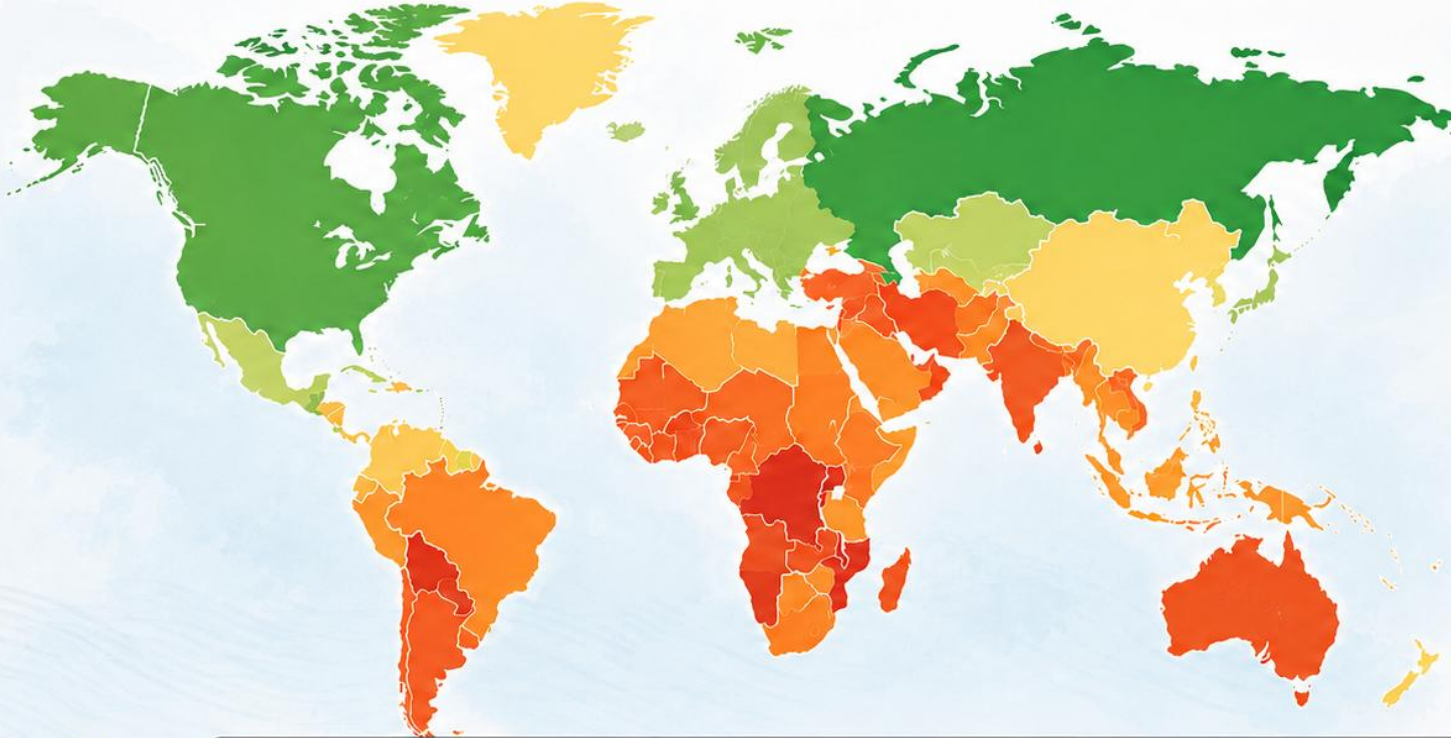
Küresel ortalama yüzeye yakın sıcaklığın 2026 ile 2030 yılları arasında en az bir yıl boyunca 1850-1900 ortalama seviyelerinin 1,5°C üzerinde olması çok muhtemeldir (%91 olasılık).

Ayrıca, 2026-2030 beş yıllık ortalamasının 1850-1900 ortalamasının 1,5°C üzerinde olması da muhtemeldir (%75 olasılık).

2026 ile 2030 yılları arasında en az bir yılın yeni bir yıllık rekor kırması muhtemeldir (%86 olasılık) (şu anda 2024).

Önümüzdeki beş yıl içinde herhangi bir yılın 2°C'nin üzerinde ısınması son derece düşük bir olasılıktır (<%1).•

2080 yılı itibarıyla iklim değişikliği nedeniyle tarımsal üretimde meydana gelmesi tahmin edilen % değişim

< -50   **-50 ila -15**   **-15 ila 0**   **0 ila +15**   **> +15**

Negatif etki beklenen bölgeler:

Afrika, Güney Amerika, Güney Asya, Ortadoğu ve Avustralya

Pozitif etki beklenen bölgeler:

Kuzey Amerika, Avrupa ve Kuzey Asya

İklimler Gerçekten Değişiyor mu?

	2025	1991-2020	
ORTALAMA SICAKLIK	15,1	13,9	En sıcak 5. yıl
TEMMUZ AYI ORTALAMA SICAKLIK	26,9	25,0	Son 55 yılın en sıcak Temmuz ayı
YAZ MEVSİMİ ORTALAMA SICAKLIK	25,5	24,0	Son 55 yılın en sıcak 2. yazı
ALANSAL YAĞIŞ	414,9 mm	573,4 mm	% 27,4 AZALMA
2007 YILINDAN İTİBAREN SICAKLIK ARTIŞI			2011 HARIÇ HEP POZİTİF

Şekil 2.17. 21. yüzyılın sonuna doğru Avrupa ve Orta Asya Bölgesindeki ülkelerin beklenen aşırı iklim olaylarına maruz kalma sıraları (Baetting, vd., 2007).

İklimler Gerçekten Değişiyor mu?

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

EKSTREM İKLİM OLAYLARI
SIKLIK-ŞİDDET-
ZAMANLAMA-ALANSAL
DAĞILIŞ-UZUNLUK

2017---598

2018---840

2019---935

2020---984

2021---1.024

2022---1.030

2020 YILINDA 984 Ekstrem
%30 şiddetli yağış-sel- **23(2025)**
% 27 fırtına -**27(2025)**
% 23 dolu – **17(2025)**
% 7 ile yıldırım – **5(2025)**
% 5 kar – **11(2025)**
% 2 ile heyelan, **don** - **9(2025)**
% 1 ve daha az oranlarda
çığ, orman yangını, kum fırtınası, yüksek
sıcaklık ve sis

2023---1.475

2024---1.257

2025---1.011

2026---1.200-1.400 ?

İklimler Gerçekten Değişiyor mu?

İklim değişikliklerine bağlı sıcaklık artışı, bitkilerin gelişim sürecini hızlandırarak aynı sezonda birden fazla ürün alınmasına olanak tanıyabilir. Ancak uzun vadede artan buharlaşma ve su kaynaklarındaki yetersizlik, özellikle kurak bölgelerde tarımsal üretimi olumsuz etkileyebilir.

TEMEL ETKİLER

Sıcaklık Artışı

Sezon Uzaması

Hasat Süresi

Verimlilik (geçici)

KISA VADEDE AVANTAJLAR

Gelişim süreci hızlanır

İkinci ürün şansı doğar

Kısalır — hızlı üretim

Artabilir

UZUN VADEDE RİSKLER

Buharlaşma artar

Su talebi artar

Toprak nemi azalır

Kalıcı stres ve verim kaybı

**Kış Soğuklama
Sürelerinin
Azalması**

**Sıcaklık Artışı ve
Kuraklık (Su
Stresi)**

**Erken
Çiçeklenme ve
Don Zararı**

**Bitkide
Fizyolojik
Süreç**

**Zararlı ve
Hastalık
Baskısı**

**Fenolojik
Kaymalar**

**Ekstrem Hava
Olayları**

**Güneş
Yanıklıkları**

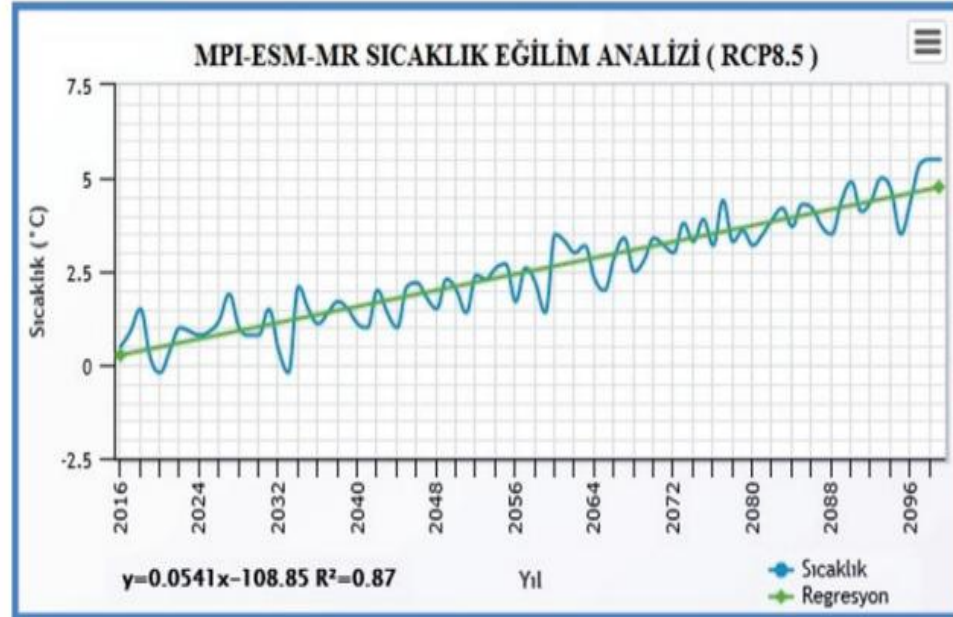
KURAKLIK

Yağışların, kaydedilen normal seviyelerinin önemli ölçüde altına düşmesi sonucu, arazi ve su kaynaklarının olumsuz etkilenmesi ve hidrolojik dengenin bozulmasına neden olan doğa olayı

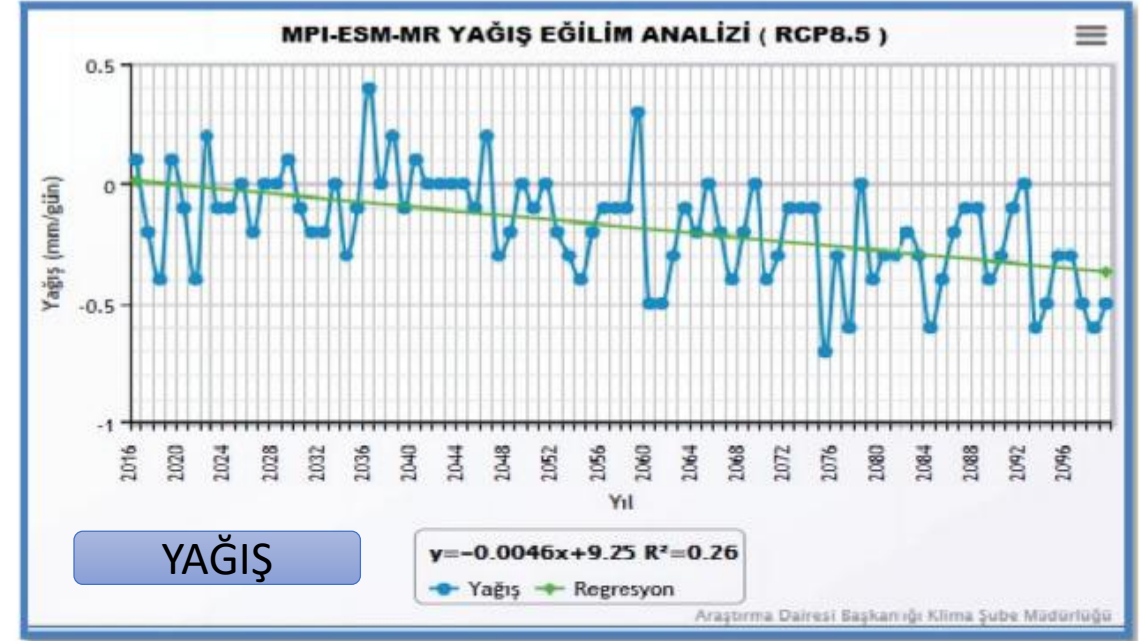
RCP8.5 senaryosuna göre 2016-2099 periyodu boyunca genel olarak bir artış eğilimi olması öngörülmektedir. MPI-ESM-MR küresel modeli 20 km çözünürlüklü projeksiyonları verilerinden elde ettiğimiz sonuçlara göre yüzyılımız içerisinde

sıcaklıklardaki eğilimin $\{-0,2^{\circ}\text{C}\}-\{5,5^{\circ}\text{C}\}$ arasında olduğu belirlenmiştir. 2016-2099 periyodu boyunca ortalama sıcaklık artışının ise yaklaşık $2,5^{\circ}\text{C}$ olacağı hesaplanmıştır.

SICAKLIK

Şekil 67: 2016-2099 Ortalama Günlük Sıcaklıkların Referans Periyottan Farkları (RCP8.5:MPI-ESM-MR/RF:1971-2000)

Şekil 68: 2016-2099 Ortalama Günlük Yağışların Referans Periyottan Farkları (RCP8.5:MPI-ESM-MR/RF:1971-2000)

2016-2099 periyodu için yağışların yaklaşık olarak $0,46$ mm/gün, yani yıllık olarak yaklaşık 165 mm/yıl azalacağı beklenmektedir. Günlük yağış verilerinden elde edilen grafiğe baktığımızda 2016-2099 periyodu boyunca yağış rejiminin düzensiz olacağı özellikle

yüzyılın ikinci yarısından sonra yağışlarda genel olarak sürekli bir azalış olacağı göze çarpmaktadır. Periyod içerisinde en fazla artış $0,4$ mm/gün (yıllık $145-150$ mm), en fazla azalış ise $0,7$ mm/gün (yıllık 250 mm) olarak hesaplanmıştır.

KURAKLIK

METEOROLOJİK KURAKLIK: Normalden daha az yağış

TARIMSAL KURAKLIK: Kök Bölgesinde su eksikliği

HİDROLOJİK KURAKLIK: Su kaynaklarında eksilme

SOSYO-EKONOMİK KURAKLIK: Arz eksikliği

KURU TARIM

SULU TARIM

Durum
Analizi ve
Veri
Toplama

Hazırlık ve
Risk
Azaltma

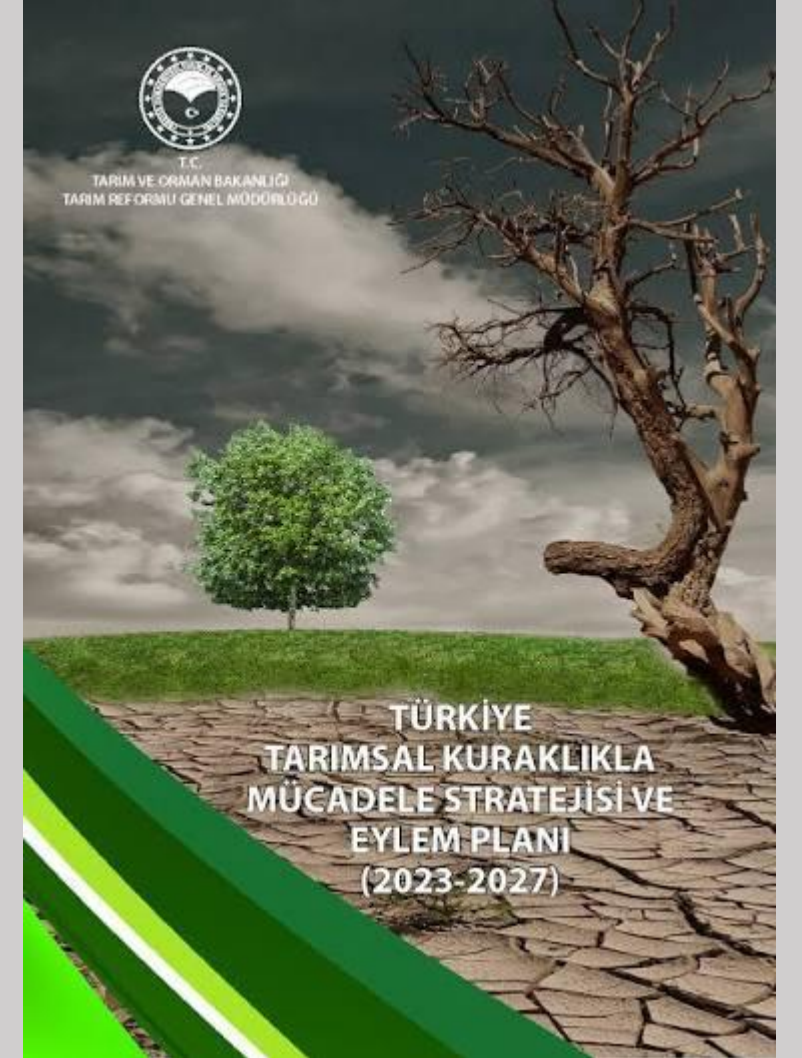
Erken
Uyarı

Alınacak
Önlemler

Kriz
Anında
Müdahale

Teşvik ve
Desteklemeler

Ar-Ge ve
Yatırım
Projeleri

İklim Değişikliğinin Meyve Yetiştiriciliği Üzerindeki Etkileri

KURAKLIK

Suyun
Etkin
Kullanımı

Yağmur
Hasadı

Topraksız
Tarım

Bölgeye Uygun
Ürün Deseni

Atık
Suların
Geri
Kullanımı

Kuraklığa
Dayanıklı Çeşit
Geliştirme

Buharlaştırma
Kayıplarını
Azaltma

Eylem planında çözüm önerileri arasında kısıntılı sulama ve **az su tüketen bitkilerin yetiştirilmesi** yer almaktadır. GZFT analizinde (SWOT) **zayıf yönlerde** 5. Madde olarak “**kuraklığa dayanıklı bitki ıslahı, kuraklık stresine dayanıklı ürün**” çalışmalarının **yetersiz olması** belirtilmiştir. **Fırsatlar** kısmında ise “**kuraklığa dayanıklı veya toleranslı çeşitler geliştirmek açısından zengin genetik materyale sahip olunması**” gösterilmektedir (TOB, 2022).

Meyve türleri, sıcaklık dalgalanmalarına, su stresine ve zararlılara karşı oldukça hassastır. Bu nedenle, iklim değişikliklerine dayanıklı meyve çeşitlerinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Kullanımlarının başlanmasıyla **bitki biyoteknolojisinde çığır açan CRISPR/Cas9 gibi genetik mühendislik yöntemleri, meyve ağaçlarında sıcaklık toleransını, kuraklık direncini ve zararlılara karşı dayanıklılığı artırmak için kullanılabilir** (Kaya, Ç., 2025).

İLKBAHAR GEÇ DON ZARARI

BAHÇE TESİSİ

İKLİM

EST, Soğuklama İsteği, Kış Donlar, Geç Donlar

TOPRAK

Derinlik, Yapı, pH, Tuzluluk, Taban Suyu

SU

Yağış miktarı ve dağılımı, Su Miktarı, Kalitesi

ARAZİ

Konumu, Topoğrafik Yapı, Meyil(Eğim-Yön)

ULAŞIM-İŞÇİ-ENERJİ-PAZAR

İLKBAHAR DON ZARARI

YER-YÖNEY

DONDAN KORUMA
(PASİF)

SOĞUK HAVA
DRENAJİ VE SET

BUDAMA-
TERBİYE

ÖRTÜ SİSTEMİ

TÜR-ÇEŞİT

TOPRAK İŞLEME

PÜLVERİZATÖR

DENGELİ
BESLEME

YABANCI OTLAR

KİMYASAL

TARLA KAPASİTESİ

İLKBAHAR DON ZARARI

**DONDAN KORUMA
(AKTİF)**

**-7 derece
altında etkisiz**

**Rüzgar
Pervanesi**

Isıtıcı

Mini Spring

Örtü Sistemi

Pülverizatör

Sis

Sulama

Yeterli Su Kaynağı

İLKBAHAR DON ZARARI

DON HADİSESİNDEN SONRA

- Gelişme Dönemi Boyunca Ağaç Su Stresine Maruz Bırakılmayacak
- Biyositümlantların Uygulanması
- Ürün Yükünün Olmadığı Göz önüne Alınarak Gübreleme Programının Revize Edilmesi
- İleriki Dönemlerde Fazla Azotlu Gübrelemeden Kaçınılması, Fosforlu Gübrelemeye Önem Verilmesi, Yaprak Analizi
- Yaz Budamalarına Önem Verilmesi

Yıllara göre verimde dalgalanmalar büyük oranda ilkbahar geç donlarından kaynaklanmaktadır (Shawn, 1991; Öztürk ve ark., 2015). Elma bahçelerinde düşük sıcaklıklarda rüzgar pervanesi, ısıtma, yağmurlama sulama gibi yatırım ve masraf gerektiren işlemler yerine en akıllıca seçimin geç çiçeklenen çeşitlere yönelmek olduğuna dikkat çekilmiştir (Shawn, 1991).

DOLU ZARARI

GÜNEŞ YANIKLIKLARI

Zararlı ve Hastalık Baskısı

Hastalık / Zararlı	Değişen İklim Olayı	Bitki Üzerindeki Olumsuz Etkisi	Mücadele & İslah Stratejisi
Karaleke & Kök Çürüklüğü	Düzensiz ani sağanak yağışlar	Sürekli nemlilik nedeniyle yüksek enfeksiyon riski ve ilaçlama zorluğu.	Hassas tahmin-uyan sistemleri ve dayanıklı çeşitlerin seçimi.
Külleme	Sıcak ve kurak geçen yazlar	Kurak iklimi seven külleme sporlarının iç bölgelerde hızla yayılması.	Toleranslı çeşit ıslahı ve erken dönem kültürel önlemler.
Bakteriyel & Virüs Hast.	Dolu, fırtına ve ani donlar	Açılan mekanik yaralardan patojenlerin kolayca giriş yapması.	Dolu fileleri ve yara yerlerini hızlı kapatan koruyucu uygulamalar.
Zararlı Böcek Vektörleri	Hava sıcaklıklarının artması	Döl sürelerinin kısalması (örn. 30 günden 20 güne düşüş), fazla popülasyon.	Biyoteknik yöntemler ve entegre mücadele (IPM) takvimi.

Dünyada uyum yaklaşımı: risk azaltma + değer koruma

Tek bir çözüm yok; ürün, yer ve pazara göre portföy gerekir

Genetik/çeşit

Düşük soğuklanma,
geç çiçeklenme,
sıcak toleransı

Bahçe mimarisi

Anaç, terbiye, sıra yönü,
gölgeleme, ağ sistemleri

Su yönetimi

Damla, sensör,
kısıtlı sulama,
havza planı

Erken uyarı

Don, dolu, sıcak dalgası,
hastalık modelleri

Pazar stratejisi

Depolama, kalite sınıflama,
çeşit takvimi, sigorta

Planla

Ölç

Uygula

İzle

Güncelle

Uyum yatırımı sadece verimi değil, **kalite sınıfını** ve **pazar sürekliliğini** korur.

TARIMSAL ÜRETİMDE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM STRATEJİLERİ

SU YÖNETİMİ ve VERİMLİLİĞİ (Modern ve teknolojik sulama teknikleri)

SU KALİTESİNİN KORUNMASI

KURAKLIK RİSK YÖNETİMİ ve ERKEN UYARI YÖNETİMİ (Yağmur hasadı, bilimsel araştırmalar, Eylem planları)

ÜRÜN DESENİNİN GÜNCELLENMESİ

TOPRAK SAĞLIĞININ İYİLEŞTİRİLMESİ (Analiz, pestisit, min.top.işl., organik madde)

DİJİTALLEŞME (Veri analizi, erken uyarı, yeniliklerin yaygınlaştırılması)

DESTEKLER (Finansal, eğitim)

YAYIM (Çocuk, genç, çiftçi farkındalık, uygulamalı eğitim)

(Güzel, D.T. Ve ark., 2025)

Çiftlik düzeyinde uyum paketi

Üretici için öncelik, riski azaltırken kalite sınıfını korumaktır

01

Çeşit/anaç

Geç çiçeklenen, sıcaklık ve depoya dayanıklı çeşitler; yerel deneme parselleri.

02

Su verimliliği

Damla sulama, tensiyometre/sensör, malç, kısıtlı sulama takvimi.

03

Koruma altyapısı

Dolu filesi, güneş yanığına karşı gölgeleme, don uyarı sistemleri.

04

Toprak sağlığı

Organik madde, örtü bitkisi, erozyon ve tuzluluk takibi.

05

Entegre mücadele

Fenolojiye bağlı hastalık-zararlı izleme ve kalıntı yönetimi.

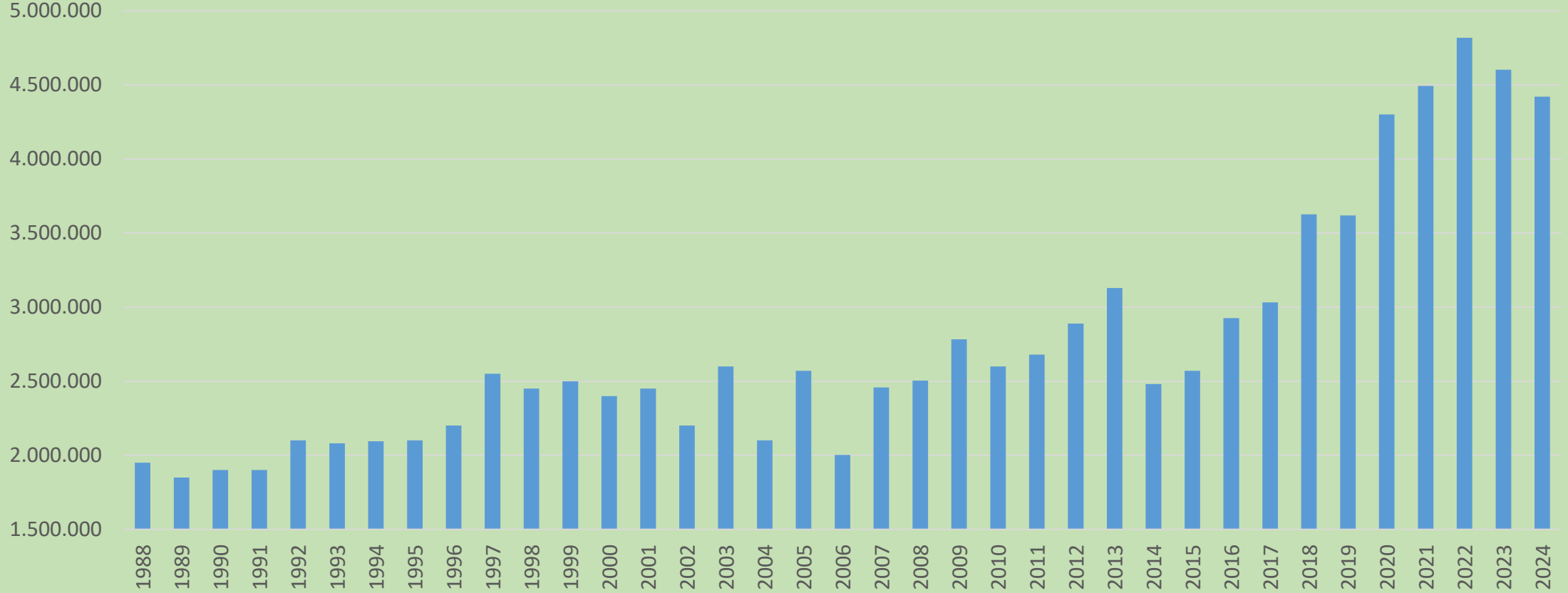
Uygulama kuralı: Önce ölç, sonra yatırım yap. Parsel verisi olmadan koruma altyapısı yanlış boyutlanabilir.

Ülke / Bölge	Öne Çıkan Islah Programı / Kurum	İklim ve Hastalık Bağlantılı Islah Amacı (Neden Yapılıyor?)
ABD	Minnesota Üniversitesi	• Aşırı kış soğuklarına ve don zararına dayanıklılık.
ABD	Cornell Üniversitesi	• Geniş adaptasyon yeteneği, depo/raf ömrü, hastalık ve zararlılara direnç.
ABD	PRI Grubu & MAIA	• Karaleke hastalığına (<i>Venturia inaequalis</i>) tam direnç.
ABD	WSU (Washington State)	• Kurak ve sıcak iklimlere, güneş yanıklığına tam adaptasyon.
Avustralya	Batı Avustralya Programı	• Yüksek sıcaklık, kuraklık ve uzun depo ömrü stabilizasyonu.
Brezilya	EMPASC (Santa Catarina)	• Düşük soğuklama ihtiyacı (kışların ılıman geçme riskine karşı).
Almanya	Dresden-Pillnitz	• Karaleke, külleme, ateş yanıklığı, kırmızı örümcek ve kış donlarına dayanıklılık.
İtalya	Bologna Üniv. / CIV	• Ateş yanıklığı (<i>Erwinia amylovora</i>), karaleke ve külleme direnci.
Yeni Zelanda	HortResearch	• Kalite, gevrek doku, albeni ve depolanabilme performansı.
Fransa	INRA / Delbard	• Karaleke ve külleme direnci, sürdürülebilir entegre tarım çeşitleri.
Litvanya	Bahçe Kültürleri Enst.	• Bölgesel iklim koşullarına tam uyum, verimlilik ve soğuğa dayanım.
İngiltere	East Malling (EMR)	• Yüksek meyve kalitesi, uzun süre depolanabilme, bodurluk kontrolü.
Çin	Meyvecilik Enstitüleri	• Kuraklık, kış soğukları ve yerel ekolojilere tam uyum.
Türkiye	MAREM- ISPARTA	Geç çiçeklenme, Karaleke, Depolama, Ateş Yanıklığı, Kök Çürüklüğü

MAREM olarak 2000 yılından bu yana ülkemize yeni giren meyve çeşitlerinin bölgemiz şartlarında adaptasyon ve verim denemelerini yaparak üreticimize doğru çeşit seçimi konusunda yol gösteriyoruz. Ayrıca değişen iklim koşullarında bölgemize uyum sağlayabilecek meyve türleri ile (incir, zeytin, dut vb.) mevcut ürün desenine az su isteği ile alternatif olabilecek deneme bahçeleri kuruyoruz.

ÜRETİM (TON)

2004, 2006, 2010, 2012, 2014 (29-31 Mart), 2015 (4-5 Nisan), 2016 (27-29 Mart), 2018 (4-5 Nisan), 2019 (Mart-Nisan)

Ülkemizde yaklaşık 2 yılda bir elma üretiminde don zararından dolayı %10-20 ürün kaybı yaşanmaktadır.

2024 yılı TÜİK verilerine göre; elma üretiminin %80'i 8 ilde gerçekleştirilmektedir (Isparta, Karaman, Niğde, Antalya, Kayseri, Konya Mersin ve Denizli).

Toplam üretimimizin %40'ında arazinin ucuz ve toplu olarak bulunduğu iç bölgelerde (Karaman, Niğde, Kayseri ve Konya) yoğunlaşmıştır.

2025 yılı Nisan ayında don zararı bu 4 ilde %95 civarlarında etkili olmuştur. 2024 yılında 4.420.185 ton olarak gerçekleşen üretimimizin 2025 yılı için 2 milyon tonlarda kalacağı tahmin edilmektedir. Parasal olarak sadece ürün kaybı 70 milyar TL olup etkilene yan sektörlerle (işçi, bayi, depocu, tüccar, esnaf vb.) 500 milyar TL'nin üzerinde ticaret hacmi etkilenmiştir.

**Genel Proje Adı: Türkiye Tarımsal Üretiminde Küresel İklim Değişikliğine Uyumlu
Sürdürülebilir Tarım Teknolojileri Platformu**

**APYK: Ekonomik Öneme Sahip Meyve Türlerinde İklim Değişikliğine Uyum Esaslı Yeni
Çeşitlerin Geliştirilmesi**

Kurum Proje Başlığı: Küresel İklim Değişikliğine Uyum Kapsamında Geç Çiçeklenen Elma Çeşitlerinin Elde Edilmesi

Proje Yürütücüsü: Dr. Şerif ÖZONGUN (Turgay SEYMEN-Emel KAÇAL)

Projenin Yürütüleceği Kurum/Kuruluş: Meyvecilik Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

2016 yılında bu kötü varsayımlar düşünülerek melezlemelere başlanmış ve 2021 yılında geç çiçek açan (standart çeşitlerden 1-3 hafta sonra) 540 genetik materyalden gen havuzu oluşturulmuştur. Tübitak-1004 kapsamında bu gen havuzundan standart çeşitlerle rekabet edebilecek kaliteli elma çeşitlerinin belirlenerek üreticinin (iç ve geçit bölgeler) ilkbahar geç donlarından zarar görmemesi ve ürün dalgalanmalarının önüne geçilmesi hedeflenmektedir. İlk aşamada proje sürecinde tescile sunulabilecek adaylar belirlenecektir.

**KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM KAPSAMINDA GEÇ ÇİÇEKLENEN ELMA ÇEŞİTLERİNİN
ELDE EDİLMESİ TÜBİTAK-1004 (22AG012) 2023-2027**

6.000 melez birey
540 Geç Çiçeklenen Genotip
2026 sonunda
19 ümitvar çeşit adayı

Geç Çiçeklenen +20

Geç Çiçeklenen +10

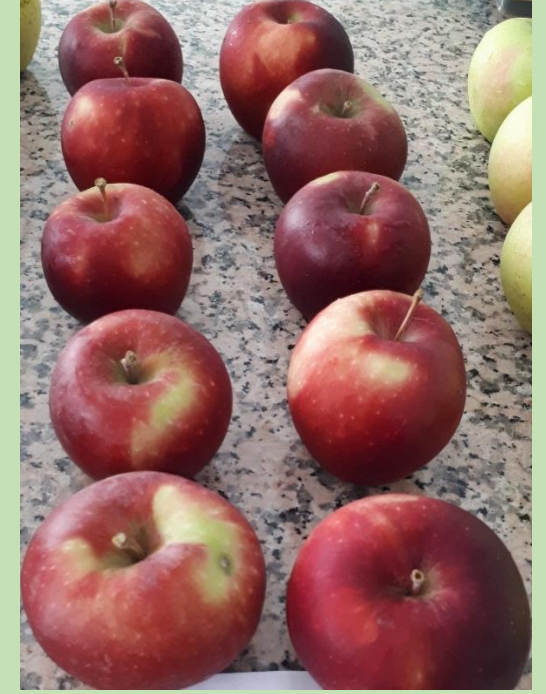

Scarlet 12 Nisan 2025

GENOTİP	KIZIL EKİM (Red October)
HASAT	12 EKİM
M.A. (gr)	156
M.E. (mm)	74
M.B. (mm)	63

Çeşit/Genotip	Tam Çiçek	Hasat
Red October	22 Mayıs	12 Ekim
Golden Reinders	29 Nisan	5 Ekim

ÖNE ÇIKAN GENOTİPLER VE ÖZELLİKLERİ

Genotip No	Genel Beğeni	Meyve Ağırlığı (gr)	Hasat Zamanı (2023)	Geç Çiçeklenme (gün)	Verimlilik (çiçek yoğunluğu)
Golden Reinders	7,2	169	Ekimin I. haftası	0	Ç.V.
11-20	6	138	Eylülün IV. haftası	+6	V.
11-18	6	140	Ekimin II. haftası	+9	Ç.V.
4-6	6,7	185	Ekimin IV. haftası	+11	Ç.V.
1-1	6	198	Ekimin IV. haftası	+12	
5-18	6	169	Ekimin IV. haftası	+16	

Baettig, Michèle B., Wild, M., Imboden, D.M., 2007. A climate change index: Where climate change may be most prominent in the 21st century. Geophysical Research Letters, Vol. 34

Dünya Meteoroloji Örgütü, 2026. <https://wmo.int/resources/publication-series/el-ninola-nina-updates/el-ninola-nina-update-may-2026>, 04.06.2026 15:15

Güzel, D.T., Çakmak G.E., Sarı D., Karan Haldun, 2025. Tarımsal Üretimde İklim Değişikliğine Uyum Stratejileri. İklim Değişikliği ve Tarımsal Üretim kitabı, BIDGE yayınları. s: 138-165

İkinci, A. (2025). Küresel Isınmanın Bahçe Bitkileri Yetiştiriciliği ve Geleceği Üzerine Etkileri. ADYUTAYAM Dergisi, 13(2), 74-92. <https://izlik.org/JA69LH58WM>

Kaya, Ç. (2025). Vulnerability of Fruit Cultivation to Climate Change and Suggested Solutions: Modern Biotechnological Approaches (CRISPR/Cas9 and RNAi). ANADOLU Journal of Aegean Agricultural Research Institute, 35(1), 131-

144. <https://doi.org/10.18615/anadolu.1605478>

Tarım ve Orman Bakanlığı,, 2022. Tarım ve Orman Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü. Türkiye Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Stratejisi Ve Eylem Planı (2023-2027), 88s, Ankara

TÜİK, 2025. Türkiye İstatistik Kurumu. İl ve Çeşit Bazında Elma Üretim İstatistikleri. Erişim Tarihi: 22.05.2025.

<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=92&locale=tr>

***"Doğanın değişen ritmine ve küresel ısınmaya karşı
yerli genetik materyali modern bilimle
harmanlayıp doğanın yeni ritmine uyarlıyoruz."***

**EĞİRDİR MEYVECİLİK ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
(MAREM) ISLAH EKİBİ**

marem@tarimorman.gov.tr
arastirma.tarimorman.gov.tr/marem